

Цимбалюк І.О. Особливості визначення податкового навантаження на рівні держави та регіону / І.О. Цимбалюк, О.О. Міщанчук // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький: Хмельницький національний ун-т, 2014. – №3 (212). – Т.2. – С.101-106.

УДК 338.242.4

І. О. ЦИМБАЛЮК, О. О. МІЩАНЧУК

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА РІВНІ ДЕРЖАВИ ТА РЕГІОНУ

Досліджено сутність й особливості визначення податкового навантаження. Оцінено рівень податкового навантаження у Волинській області. Виявлено та обгрунтовано проблеми та перспективи оптимізації податкового навантаження в Україні.

Ключові слова: податкове навантаження, рівні податкового навантаження, оптимальний рівень податкового навантаження.

I. A. TSYMBALIUK, O. O. MISHCHANCHUK

Lesya Ukrainka East European National University, Lutsk, Ukraine

FEATURES OF DEFINITIONS AND DIRECTIONS OPTIMIZATION OF TAX LOADING

The purpose of the article is to explore the nature of approaches and methods for calculating the tax burden and the study of the tax burden on the state and its regions (for example, Volyn region).

The article discussed different approaches to the definition of "tax burden." It was found that the tax burden - a generalized parameter which characterizes the value of tax exemptions for micro, meso level and at the macro level. However, to date, practically there aren't any researches of the tax burden at the meso level. The analysis of the tax burden of Volyn region based on the methodology proposed by V. Grigorenko showed, that coefficient, calculated as the ratio of tax revenues to the region GRP reflects the fiscal independence of the territory, but not the level of the tax burden. For an objective determination of the tax burden on the regional level suggest to consider the whole volume payments made by the respective territory to all budgets, including those which was provided to state budget and state social insurance funds. The situation of concerning the tax burden may reflect the partial indices that are calculated as the ratio between the amount of individual income taxes and fees and tax bases of these payments.

Calculation of the tax burden at the region is difficult due to lack of information on the revenue of all budget and state funds in individual regions.

Keywords: tax burden, levels of the tax burden, optimal level of the tax burden.

Постановка проблеми

Економічний розвиток регіонів, що нині відбувається в Україні, у значній мірі відрізняється міжрегіональною диференціацією. Дані диспропорції зумовлені різноманітними причинами, серед яких можна виділити неможливість органів самоврядування виконувати покладені на них функції без необхідної економічної основи та нерівномірність розподілу податкового навантаження між різними областями та регіонами країни. За цих умов особливої актуальності набуває необхідність підвищення фіскальної автономії окремих територій. Однак, на сьогодні, практично відсутні дослідження в галузі оцінки рівня податкового навантаження на мезорівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Серед науковців, у роботах яких розглядаються теоретичні та практичні питання сутності, оцінки та рівномірності розподілу податкового навантаження варто виділити Андрущенко В. А., Бенч Н. Я., Білостоцьку В. О., Колісниченко П. Т., Кушнірчук Ю. М., Левченка Н. М., Саченка В. Ф., Соколовську А. М., та ін. Більшість з них вивчають податкове навантаження лише на макрорівні та мікрорівні. Податкове

навантаження територій через призму фінансового потенціалу було розглянуто Григоренком В. О. Не применшуючи ваги наукових здобутків цих та інших вчених, однак, дискусійними є підходи до трактування податкового навантаження, недостатньо уваги приділяється визначенню показника на мезорівні – рівні окремих територій. Відкритим також залишається питання щодо цілісно сформульованої методологічної основи розрахунку показника податкового навантаження і пошуку напрямків оптимізації його рівня.

Постановка завдання

Мета статті полягає у вивченні сутності, підходів і методів розрахунку податкового навантаження та дослідженні рівня податкового навантаження на рівні держави та її регіонів (на прикладі Волинської області).

Виклад основного матеріалу

Термін «податкове навантаження» в економічну літературу був введений практично одночасно з першими дослідженнями податків. Основоположник теорії оподаткування У. Петті у своїй праці «Трактат про податки і збори» досліджував явище податкового навантаження, під яким розумів загальну суму коштів, яку необхідно мобілізувати до державної казни у вигляді податків. Та приділив увагу проблемі розподілу тягара податків, запропонувавши оптимальну, на його погляд, систему оподаткування – пропорційну, за якої кожен громадянин повинен сплачувати податки відповідно до рівня свого доходу. Розподіл податкового тягара він трактував як такий, що передбачає побудову системи оподаткування, класифікацію податків та визначення їх ставок. А. Сміт розглядав проблему податкового навантаження, вивчаючи взаємозв'язок між рівнем податкового тягара та бюджетними доходами. Вчений стверджував, що низький рівень оподаткування сприятиме розвитку і розширенню господарської діяльності, що обумовить збільшення бази оподаткування та податкових надходжень [11, с. 45].

У сучасній економічній літературі існують різні точки зору щодо трактування сутності поняття «податкове навантаження» (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «податкове навантаження»

Автор	Економічний зміст поняття
Білостоцька В. О.	Частка створеного продукту, що вилучається на користь держави, шляхом оподаткування.
Барулін С. В.	Фінансове поняття, яке характеризує у відносній формі ту частину вартості виробленого суспільного продукту, що розподіляється і перерозподіляється в дохід держави опосередковано через механізми оподаткування. Він розглядає податкове навантаження з двох позицій: 1) як форму монопольної ціни сукупних суспільних благ; 2) як розрахунковий показник кількісного виміру цінкових параметрів оцінки послуг, наданих державою.
Годованець О., Маршалок Т.	Показник ефективності рівня втручання держави через податки в діяльність платників.
Колісніченко П. Т	Частина підприємницького доходу, яка безповоротно вилучається державою через систему податків і зборів.
Корнус В.	Індикатори, що відображають рівень податкового навантаження на окремого суб'єкта господарювання (підприємство чи домогосподарство).
Кушнірчук Ю.	Податкове навантаження є важливим фіскальним показником, що характеризує сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності бюджетно-податкової політики
Майбуров І. А.	Міра, ступінь, рівень економічних обмежень, що виникають внаслідок відрахування грошових засобів на сплату податків, відволікання їх від інших можливих напрямків використання.

Соколовська А. М.	Ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих їх платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання.
Фрадинський О. А.	Узагальнений показник, який характеризує величину податкових вилучень на макрорівні (держави) або мікрорівні (господарюючого суб'єкта).

Складено за даними: [2, 75-79; 8; 9, 161; 10, 271; 14, 5].

Професор В. Андрущенко зауважує, що в англomовній фінансовій літературі для позначення загального впливу податків на економіку і соціальну сферу існує спеціальний термін «incidence of taxation (tax, taxes)», який не має аналога в українській мові і який вчений перекладає як «загальну (соціально-економічну) сферу дії оподаткування (податку, податків)», пропонуючи для стислості називати поняття «incidence» термінами «дія, вплив, ефект, сфера поширення податку (податків, оподаткування)». При цьому наголошується, що дане поняття включає перекладання податків, сукупність ефектів, породжуваних податками, величину податкового тягара і його розподіл між платниками податків [1, 55]. Звідси випливає, що в англomовній літературі податковий тягар і все з ним пов'язане (насамперед перекладання податків) розглядаються у контексті дії, впливу, ефекту податків.

Однак, у цілому можна виділити два підходи до розуміння податкового навантаження:

1) податкове навантаження як кількісна характеристика. Прихильники цього підходу розглядають податкове навантаження як відносний показник, що характеризує частку податків і зборів, які платник податків зобов'язаний сплатити у бюджет;

2) податкове навантаження як якісна характеристика. Прихильники даного підходу оцінюють вплив оподаткування в цілому на економіку, а також на її галузі й окремі економічні суб'єкти [14, 23].

Окремі науковці, крім макрорівня та мікрорівня виділяють ще й регіональний рівень податкового навантаження (рис. 1).

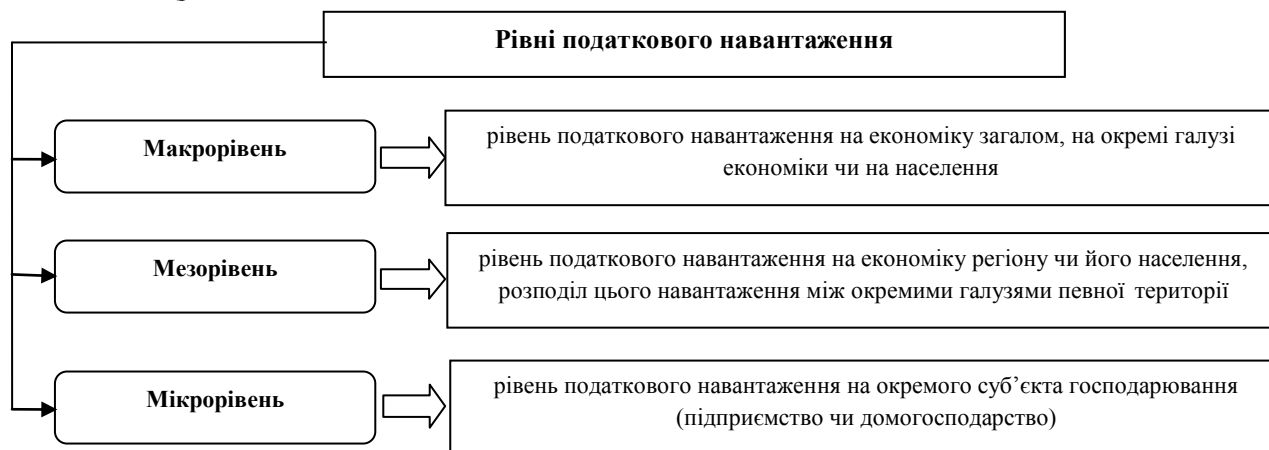

Рис. 1. Рівні податкового навантаження

Податкове навантаження можна розглядати з двох аспектів:

1) як фіскальний показник – показує ступінь централізації й усупільнення створюваного ВВП у бюджетній системі країни та перерозподілу усупільненої частини ВВП через цю систему за допомогою надання економічним агентам суспільних благ, прямої і опосередкованої фінансової допомоги;

2) як ціновий показник – характеризує вагу обов'язкових платежів на будь-яке результуюче джерело їхньої сплати (виручка підприємства, прибуток, витрати на оплату праці, доходи і витрати домогосподарств, тощо). Дані показники дуже важливі, оскільки, демонструють як навантажене кожне із джерел і чи не перевантажене будь-яке з них.

На макрорівні показник податкового навантаження відображає ефективність податкової політики, тобто кількісно вимірює сукупний вплив податкових платежів на джерела їхньої сплати.

Аналіз методичних і наукових джерел свідчить про те, що для оцінки податкового навантаження можуть бути використані різноманітні підходи, за якими податкове навантаження визначається:

- як сумарна величина усіх видів обов'язкових платежів, які було сплачено платниками податків протягом певного періоду часу;
- як відношення суми податкових надходжень у бюджет до величини сукупних доходів приватного сектору;
- як різниця між загальною сумою податкових надходжень і видатками й трансфертами з бюджету на утримання приватного сектору економіки;
- як частка податкових бюджетних надходжень у валовому внутрішньому продукті [15].

Надмірний рівень податкового тягара є негативним як для держави в цілому та її території, зокрема, так і для господарюючих суб'єктів. Низьке значення даного показника виступає перешкодою для забезпечення економічних агентів необхідними суспільними благами державою. Для вирішення цієї проблеми необхідно визначити оптимальний рівень податного навантаження, при якому платники податків, відносно безболісно для своїх фінансів, згодні платити встановлені державою податкові платежі по встановленим податкам, одержуючи від держави адекватну кількість і якість суспільних благ. Він створює умови для ефективного сполучення суспільних, державних та особистих інтересів у сфері податкових відносин та сприятиме зростанню доходів як держави, її території, так і платників податків на фоні загального економічного зростання.

До системи оціночних критеріїв ефективності податкової системи країни відносять рівень податкового навантаження. Однак, на сьогодні, практично відсутні дослідження рівня податкового навантаження на мезорівні. Григоренко В. О. пропонує проводити оцінку рівня податкового навантаження регіону за наступною формулою:

$$ПНр = \frac{ППр}{ВРП}, \quad (1)$$

де: ППр – обсяг податкових надходжень до Зведеного бюджету відповідного регіону;

ВРП – валовий регіональний продукт відповідного регіону.

Разом з тим, він зазначає, що між значеннями податкового навантаження та валового регіонального продукту існує обернена залежність: при зростанні впливу першого показника на економіку темп росту другого повинен уповільнитись [3, 121].

Проведемо аналіз рівня податкового навантаження Волинської області за поданою вище формулою (табл. 2).

Таблиця 2

Частка податкових надходжень Зведеного бюджету Волинської області у ВРП

Показник	Роки				
	2009	2010	2011	2012	2013
Податкові надходження до Зведеного бюджету Волинської області, млн. грн.	744,99	859,65	888,65	1038,75	1242,96
Валовий регіональний продукт, млн. грн.	12 225	14 429	17 637	18 078*	18 801*
Рівень податкового навантаження, %	6,09	5,96	5,04	5,75	6,61

Складено за даними: [4; 5; 6; 7].

* розраховано на основі прогнозних даних [12].

З даних, наведених у таблиці, видно, що валовий регіональний продукт Волинської області за проаналізований період зріс на 6 576 млн. грн. з 12 225 млн. грн. у 2009 р. до 18 801 млн. грн. у 2013 р. Разом з тим, рівень податкового навантаження протягом 2009-2010 рр. перебував, практично, на однаковому рівні,

коливання становило лише 0,13 %, в 2011 р. відбулось різке зменшення даного показника до 5,04 %. Протягом наступних років значення показника податкового навантаження знову зросло і становило 5,75 та 6,61% у 2012 р. та 2013 р. відповідно (рис. 2).

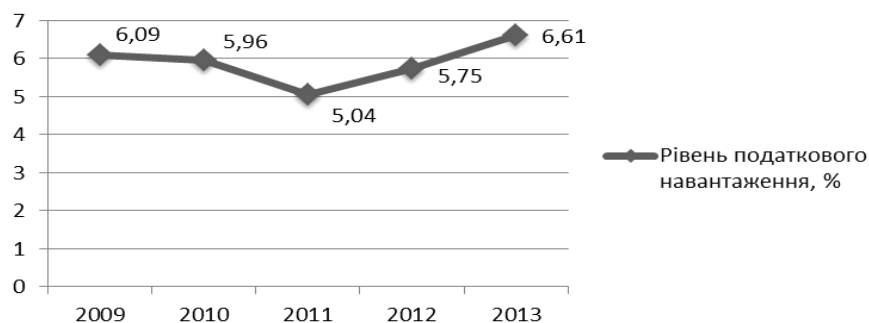

Рис. 2. Динаміка податкового навантаження у Волинській області за 2009-2013рр.

З рисунка бачимо, що у нашому випадку, зміна податкового навантаження не призводить до дзеркальної зміни темпів росту валового регіонального продукту.

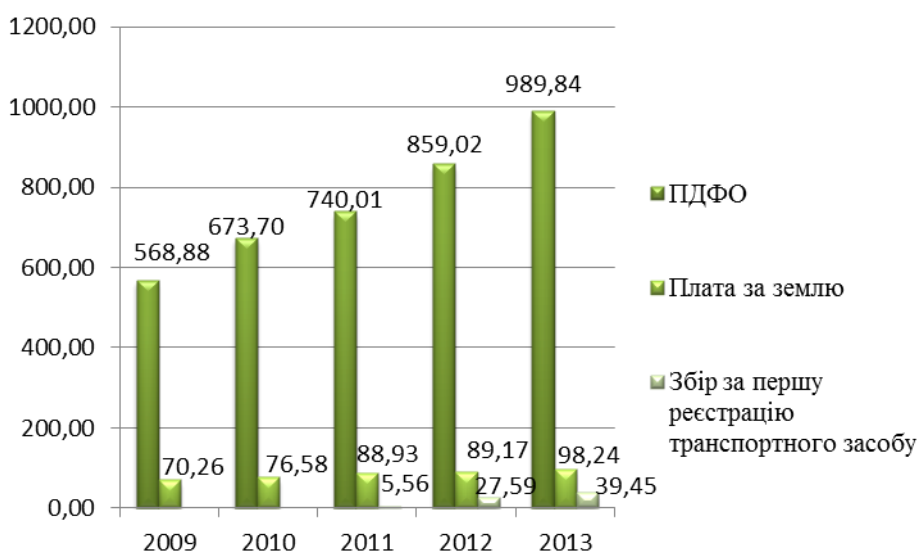

Рис. 3. Основні податкові надходження до Зведеного бюджету Волинської області

Протягом даного періоду обсяг податкових надходжень до Зведеного бюджету Волинської області зріс на 204,20 млн. грн. (з 744,99 млн. грн. у 2009 р. до 1242,96 млн. грн. у 2013 р.). Найбільша частка податкових надходжень забезпечувалась податком на доходи фізичних осіб, платою за землю та збором за першу реєстрацію транспортного засобу (рис. 3). Звідси випливає, що саме дані податки є основою податкового навантаження у Волинській області.

За показниками рівня податкового навантаження Волинська область знаходиться на одному щаблі із Івано-Франківською, Кіровоградською, Миколаївською і Херсонською областями (до 15 %). Найвищий показник податкового навантаження був у Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Львівській, Харківській, Черкаській, Чернігівській областях, містах Києві та Севастополі, частка податків у валовому внутрішньому продукті яких становила понад 20 % [13, 27].

Зауважимо, що проведений аналіз рівня податкового навантаження Волинської області на основі методики запропонованої Григоренко В. О. містить ряд недоліків. Коефіцієнт, розрахований як відношення податкових надходжень області до ВРП показує частку податкових платежів, які лишаються місцевим бюджетам, а від так, скоріше відображає фіскальну незалежність території, а не рівень податкового тиску.

Тому, для об'єктивного визначення податкового навантаження на рівні регіону пропонуємо враховувати не податкові надходження до місцевих бюджетів, а обсяг платежів, сплачених на відповідній території до бюджетів усіх рівнів, зокрема і ті платежі, які надійшли до Державного бюджету та фондів державного соціального страхування.

Ситуацію щодо податкового навантаження можуть відображати і часткові показники, що розраховуються як співвідношення між обсягом надходження окремих податків і зборів та податковою базою цих платежів. Так, розрахунки податкового навантаження на доходи та прибутки в регіоні (на прикладі Волинської області), що відображають тиск, який чинять податок на прибуток підприємств (ПнП) та податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) визначають податкове навантаження на рівні 21-22 % [16, с.130], що є значно вищим значення показника, розрахованого за формулою Григоренка.В.О. і є свідченням недосконалості згаданої методики.

Разом з тим, розрахунок показника податкового навантаження на рівні окремої території, який би відображав тиск усіх податків та зборів, а також внесків до фондів обов'язкового загальнодержавного соціального страхування, що сплачують фізичні та юридичні особи, є утрудненим відсутністю в загальному доступі необхідних даних, зокрема, інформації щодо надходження до державного бюджету і цільових фондів загальнодержавних податкових платежів та внесків в розрізі окремих регіонів.

Загалом, щодо податкового навантаження на рівні держави загалом, проведені розрахунки свідчать про високий рівень цього показника та необхідність його оптимізації [15, с.187]. Основною причиною надмірного податкового навантаження в Україні, в тому числі на її територіях, є його нерівномірність та наявність великої кількості необґрунтованих податкових пільг. Наслідком чого є тінізація економіки, порушення принципів рівності та справедливості в оподаткуванні, втрата фіскальної функції податку і надходжень до бюджету та гальмування інноваційних процесів.

Процедуру оптимізації податкового навантаження на макрорівні та мезорівні можна розглядати одночасно. Вона представляє собою процес вибору найкращих форм і методів організації оподаткування на підставі врахування умов і особливостей функціонування суб'єктів національної економіки з метою максимізації їх доходів. Тобто в процесі оптимізації повинні розв'язуватись такі завдання:

- створення умов для реалізації прагматичного фінансового компромісу між потребами держави в коштах та інтересами платників податків;
- забезпечення диференційованого оподаткування доходів юридичних і фізичних осіб;
- забезпечення синхронності позитивного впливу форм і методів оподаткування на доходи юридичних і фізичних осіб в часі;
- заохочення платників щодо збільшення отриманого доходу та забезпечення його правової регламентації.

На макроекономічному рівні диференціація ставок, використання пропорційної, прогресивної чи регресивної шкали можуть стати суттєвим поштовхом для розвитку певних галузей, територій, виробництв, суб'єктів господарювання. Зниження податкового навантаження є необхідною умовою виходу України з економічної кризи, що приведе до формування цілої низки позитивних зрушень в економічній і податковій сферах.

Для регіону оптимізація рівня податкового навантаження свідчить про покращення соціально-економічного розвитку, а збільшення частки власних доходів місцевих бюджетів дозволить наблизитись до можливої фіскальної автономії території.

Висновки

1. Податкове навантаження – це узагальнений показник, який характеризує величину податкових вилучень на мікрорівні, мезорівні та на макрорівні. Виходячи з того, що основою розрахованого податкового навантаження є податок на доходи фізичних осіб, плата за землю та збір за першу реєстрацію транспортного засобу, можна стверджувати, що рівень фіскальної самостійності місцевих органів влади Волинської області є

низьким. Тому місцеві бюджети Волинської області слід було б формувати на ширшій дохідній базі, включаючи у неї як власні, так і закріплені державні доходи.

2. За відсутності даних неможливо об'єктивного відобразити рівень податкового навантаження окремої території, оскільки необхідно враховувати не тільки податкові надходження до місцевих бюджетів, а й податки сплачені до Державного бюджету та цільових фондів в розрізі окремих регіонів. Ситуацію щодо податкового навантаження можуть відображати і часткові показники, що розраховуються як співвідношення між обсягом надходження окремих податків і зборів та податковою базою цих платежів.

3. Оптимальність рівня податкового навантаження має визначатися економічними умовами розвитку та складовими системи державного управління, а також тим, як ефективно використовуються податкові надходження при перерозподілі державного бюджету для задоволення для задоволення соціально-економічних потреб суспільства.

Література

1. Андрущенко В. А. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування / В. А. Андрущенко, В. І. Ляшенко // *Фінанси України : Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.* – 2005. – № 1. – С. 36-43.
2. Білостоцька В. О. Податкове навантаження в Україні / В. О. Білостоцька, В. І. Острівецький // *Фінанси України : Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України.* – 2002. – № 12. – С. 75-79.
3. Григоренко В. О. Вплив податкового навантаження на фінансовий потенціал території / В. О. Григоренко // *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка».* – Тернопіль: Подільський державний аграрно-технічний університет, ПВНЗ «Хмельницький економічний університет», ПП «Інститут економіки, технологій і підприємництва», Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція, Інституту кормів та сільського господарства поділля НААН. – 2013. – №1. – С. 120-124.
4. Зведений бюджет Волинської області за 2011 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-172/>.
5. Зведений бюджет Волинської області за 2012 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-227/>
6. Зведений бюджет Волинської області за 2013 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-284/>
7. Звіт про виконання бюджету Волинської області за 2006-2010 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-189>.
8. Колісниченко П. Т. Методичні підходи до розрахунку податкового навантаження на мікроекономічному рівні / П. Т. Колісниченко // „Науковий вісник” Буковин. держ. фінансової академії : зб. наук. пр. – Чернівці : Буковинська державна фінансова академія. – 2010. – Вип. 1. – С. 49–55.
9. Кушнірчук Ю. М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави /Ю.М. Кушнірчук // *Науковий вісник НЛТУ України: Збірник наук.-техн. праць.* – Львів: Національний лісотехнічний університет України. – 2010. – Вип. 20/11. – С. 161-169.
10. Левченко Н. М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н. М. Левченко // *Сталий розвиток економіки.* – Хмельницький : Білоцерківський національний аграрний університет, Університет економіки і підприємництва, Інститут економіки, технологій і підприємництва. – 2011. – №6. – С. 270-275.
11. Панура Ю. В. Інноваційні підходи до оцінювання податкового навантаження в умовах економічної нестабільності / Ю. В. Панура // *Проблеми науки.* – К.: ДП "Укртехінформ". – 2012. – №11. – С. 45-47.
12. Пояснювальна записка до обласного бюджету на 2013 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://volynrada.gov.ua>

13. Савченко В. Ф. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні / В. Ф. Савченко, А. Ф. Лось // Економічний часопис – XXI. – Київ: Інститут суспільної трансформації. – 2011. – № 9/10. – С. 25-28.
14. Соколовська А. М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. М. Соколовська // Економіка України. – К.: Мінекономрозвитку України. – 2006. – № 7. – С. 4-12.
15. Цимбалюк І. О. Податкове навантаження, як критерій ефективності ведення податкової політики / І. О. Цимбалюк, Н. В. Вишнеvsька // Економічний вісник університету : збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький : Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2012. – № 19/1. – С. 183 - 187.
16. Цимбалюк І. О. Оцінка рівня податкового навантаження в регіоні (на прикладі Волинської області) / І. О. Цимбалюк // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький : Хмельницький національний університет. – 2013. – Том 1. – №4. – Економічні науки. – С. 125-130.

References

1. V. Andrushchenko and V. Liashenko "Economic and non-economic aspects of taxation", Finance of Ukraine, Kyiv : Ministry of Finance of Ukraine, 2005. Issue 1. pp. 36-43.
2. V. Bilostotska and V. Ostrivetskyi "The tax burden in Ukraine", Finance of Ukraine, Kyiv : Ministry of Finance of Ukraine, 2002. Issue 12. pp. 75-79.
3. V. Hryhorenko "The impact of the tax burden on the financial potential of the territory", Scientific and Production Journal "Innovative Economy", Ternopil: Podolsky State Agrarian Technical University, Private Institution of Higher Education "Khmelnitskyi economical University", Private enterprise "Institute of Economics, Technologies and Entrepreneurship", Ternopil State Agricultural Experimental Station of the Institute of Feeds Research and Agriculture of Podillya of NAAS, 2013. Issue 1. pp. 120-124.
4. Consolidated budget of Volyn region in 2011. (access April 10, 2014) URL : <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-172/>.
5. Consolidated budget of Volyn region in 2012. (access April 10, 2014) URL : <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-227/>.
6. Consolidated budget of Volyn region in 2012. (access April 10, 2014) URL : <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-284/>.
7. Report on the financial performance of the Volyn Oblast, 2006-2010. (access April 10, 2014) URL : <http://www.finance.voladm.gov.ua/articles/id-189/>.
8. P. Kolisnychenko "Methodological approaches to the calculation of the tax burden on the microeconomic level", Science Bulletin, Chernivtsi : Bukovina State Finance Academy, , 2010. Issue 1. pp. 49-55.
9. Y. Kushnirchuk "Optimization of level of the fiscal loading with the purpose of economic protection of the state", The Scientific announcer NLTU of Ukraine, Lviv: National liotekhnichniy university of Ukraine. 2010. Issue 20/11. pp. 161-169.
10. N. Levchenko "Systematics valuation methodologies tax burden on businesses", Khmelnytsky : Sustainable development of economy, Bilotserkivskiy National Agrarian University, University of Economics and Business, Institute for Economics, Technology and Business. 2011. Issue 6. pp. 270-275.
11. J. Panura "Innovative approaches to the assessment of the tax burden in times of economic instability", Problems of science, Kyiv : DP "Ukrtekhinform". 2012. Issue 11. pp. 45-47.
12. Explanatory note to the regional budget for 2013. (access April 10, 2014) URL : <http://volynrada.gov.ua>.
13. V. Savchenko and, A. Los "Estimation of level of the tax loading in Ukraine", Economic magazine – XXI, Kyiv: Institute of public transformation, 2011. Issue 9-10. pp. 25-28.
14. A. Sokolovska "The theoretical basis of the definition of the tax burden of taxation and the economy", Economy of Ukraine, Kyiv : Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. 2006. Issue 7. pp. 4-12.
15. I. Tsymbaliuk, N. Vyshnevska "The tax loading, as a criterion of efficiency of conduct of tax policy", The Economic announcer of university: collection of scientific labours, Pereyaslav-Khmelnitskyi: State higher educational establishment „Pereyaslav-Khmelnitskyi state pedagogical university of the name of Hryhorij Skovoroda”. 2012. Issue 19(1). pp. 183-187.
16. I. Tsymbaliuk "Estimation of level of the tax loading is in a region (on the example of the Volyn area)", Journal of Khmelnytsky National University, Khmelnytsk : Khmelnytsky National University. 2013. Volume 1. Issue 4. pp. 125-130.

Надіслана/Written: 17.04.2014 р.

Надійшла/Received:

Рецензент: д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та оподаткування, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Карлін М.І.